

APSTIPRINĀTS

Akciju sabiedrības “Latvijas Gāze” Padomes
2023. gada 30. novembra sēdē,
prot. Nr. 8 (2023)

AS “LATVIJAS GĀZE” RISKU PĀRVALDĪBAS UN VADĪBAS POLITIKA

1. Politikas mērķis

- 1.1. Sabiedrības Risku pārvaldības un vadības politikas (turpmāk – Politika) mērķis ir noteikt Sabiedrības risku pārvaldības struktūru, kā arī vienotus risku vadības pamatprincipus un atbildību sadalījumu, lai savlaicīgi identificētu un vadītu būtiskākos Sabiedrības darbību negatīvi ietekmējošos faktorus, nodrošinot Sabiedrības stratēģisko mērķu sasniegšanu, veiksmīgu attīstību, kā arī samazinot potenciālos zaudējumus un/vai reputācijas kaitējumu.
- 1.2. Politikā noteiktie principi atbilst starptautiskajai risku pārvaldības un vadības labākajai praksei un ārējiem normatīvajiem aktiem.

2. Lietoto terminu definīcijas

- 2.1. **Sabiedrība** – Akciju sabiedrība “Latvijas Gāze”.
- 2.2. **Ārējie normatīvie akti** – Latvijas Republikas un ārvalstu normatīvie akti, kuri ir saistoši Sabiedrības darbībai.
- 2.3. **Iekšējie normatīvie akti** – Sabiedrības iekšējie normatīvie dokumenti, t.sk. nolikumi, politikas, noteikumi, kārtības, lēmumi, rīkojumi u.c. dokumenti, kuri reglamentē Sabiedrības darbību un ir saistoši visām struktūrvienībām un darbiniekiem.
- 2.4. **Incidents** – faktiski iestājies riska notikums.
- 2.5. **Risks** - notikums, kas var negatīvi ietekmēt Sabiedrības spēju sasniegt noteiktos darbības mērķus un efektīvi īstenot stratēģiju.
- 2.6. **Risku vadības sistēma** – rīku, metožu un pasākumu kopums ar mērķi nodrošināt efektīvu un labākajai praksei atbilstošu Sabiedrības risku vadību.
- 2.7. **Risku vadības process** – risku identificēšana, risku analizēšana un novērtēšana, risku samazināšana un kontrole, ziņošana un atskaitīšanās par riskiem.
- 2.8. **Riska apetīte** - riska apjoms, ko Sabiedrība ir gatava uzņemt, lai sasniegtu stratēģiskos mērķus.
- 2.9. **Risku identificēšanas rīks** – dokuments (MS Excel) ar kura palīdzību Sabiedrība identificē un vērtē riskus, ka arī apraksta ieviestos kontroles pasākumus identificēto risku mazināšanai un nozīmē par to atbildīgās personas un struktūrvienības.
- 2.10. **Risku vadītājs** – AS “Latvijas Gāze” valdes nozīmēta atbildīgā persona par risku vadību Sabiedrībā.
- 2.11. **Iekšējās kontroles sistēma** – pasākumu kopums, kas ieviests, lai nodrošinātu pēc iespējas drošāku, organizētāku un efektīvāku Sabiedrības darbību. Iekšējās kontroles sistēmas elementi ir kontroles vide, risku vadība, kontroles pasākumi, informācija un saziņa, pārraudzība.

3. Risku pārvaldības līmeņi – pienākumu un atbildības sadale

- 3.1. **AS “Latvijas Gāze” padome** apstiprina Sabiedrības Risku pārvaldības un vadības politiku un vienu reizi gadā izskata AS “Latvijas Gāze” valdes ziņojumu par risku vadības efektivitāti un būtiskajiem riskiem.
- 3.2. **AS “Latvijas Gāze” valde** atbild par risku vadības politikas un stratēģijas ieviešanu uzņēmumā, risku vadības procesa nodrošināšanu, kā arī iekšējo normatīvo aktu/dokumentu apstiprināšanu.

- 3.3. **Risku vadības komiteja** nodrošina vienotu risku pārvaldību Sabiedrības līmenī, izskata aktuālos riskus un to novērtējumu, veic būtisko risku atlasī un analīzi, kā arī sniedz ieteikumus iekšējo normatīvo aktu pilnveidošanai. Risku vadības komitejas locekļus nozīmē AS "Latvijas Gāze" valde. Risku vadības komiteja periodiski, bet ne retāk kā vienu reizi gadā sniedz pārskatu AS "Latvijas Gāze" valdei par Sabiedrības būtiskajiem riskiem un nepieciešamajiem pasākumiem to samazināšanai.
- 3.4. **Sabiedrības Risku vadītājs** nodrošina visaptverošas un labai praksei atbilstošas risku vadības sistēmas izveidi un pilnveidošanu, atbilstošu iekšējo normatīvo aktu izstrādi, risku vadības procesa īstenošanu, kā arī atbalstu struktūrvienību vadītājiem un darbiniekiem tā īstenošanā. Sniedz regulāru informāciju Risku vadības komitejai un atskaites uzņēmuma valdei.
- 3.5. **Sabiedrības struktūrvienību vadītāji** seko līdzi savu vadīto funkciju / struktūrvienību procesiem un darbības videi, lai atbilstoši un savlaicīgi identificētu un pārvaldītu esošos un potenciālos riskus, tai skaitā nodrošinot nepieciešamo kontroļu īstenošanu. Struktūrvienību vadītāji nekavējoties informē risku vadītāju par risku incidentiem un notikumiem, kas var negatīvi ietekmēt viņu vadītās funkcijas / struktūrvienības un/vai visas Sabiedrības darbību.
- 3.6. **Sabiedrības darbinieki** novērtē ikdienas darbības riskus, veic nepieciešamos kontroles pasākumus atbilstoši iekšējo normatīvo aktu prasībām, kā arī nekavējoties informē vadību par notikumiem vai incidentiem, kas var negatīvi ietekmēt procesu norisi un darbību.
- 3.7. **Sabiedrības iekšējais auditors** atbild par iekšējās kontroles sistēmas, tai skaitā risku vadības sistēmas neatkarīgu uzraudzību, nodrošinot Sabiedrības risku līmenim atbilstošu auditu plānošanu un veikšanu.

4. Risku vadības pamatprincipi

- 4.1. Risku vadības mērķis ir pasargāt Sabiedrību no tādu risku iestāšanās, kas varētu traucēt nodrošināt nepārtrauktu saimniecisko darbību, izvirzīto mērķu sasniegšanu, plānu izpildi un veiksmīgu attīstību, kā arī negatīvi ietekmēt finanšu stabilitāti un reputāciju.
- 4.2. Risku vadība ir vispusīga un neatņemama Sabiedrības ikdienas vadības, biznesa aktivitāšu, funkciju un procesu sastāvdaļa un atbildību sadalījums tajā tiek veidots pēc trīs aizsardzības līniju principa.
- 4.3. Risku vadības pamats ir risku apzināšanās kultūra un tā ir saistoša visos Sabiedrības pārvaldības līmeņos. Tiek veikta regulāra un sistemātiska darbinieku izglītošana un informācijas sniegšana, attīstot risku apzināšanās kultūru Sabiedrībā, veicinot izpratni par riskiem un to pārvaldīšanu un ikviena darbinieka atbildību par sekmīgu risku vadību savā darbības jomā.
- 4.4. Sabiedrība ievēro šādus risku vadības principus:
 - 4.4.1. Risku vadība ir integrēta un saskaņota gan ar stratēģijas izstrādes un ieviešanas procesiem, gan ikdienas operacionālo darbību, investīciju projektu plānošanu un realizēšanu, un citiem procesiem;
 - 4.4.2. Risku vadības process ir saskaņots ar Sabiedrības vajadzībām un tās darbībai piemītošo risku specifiku;
 - 4.4.3. Risku vadības sistēma ir veidota tā, lai atbilstoši un savlaicīgi reaģētu uz ārējās un iekšējās vides izmaiņām un notikumiem;
 - 4.4.4. Risku vadības sistēma tiek balstīta uz vēsturisko, aktuālo, kā arī iespējamo nākotnes notikumu informāciju;

- 4.4.5. Sekmīga risku vadība ļauj nodrošināt darbības nepārtrauktību Sabiedrībai būtiskajās darbības jomās;
- 4.4.6. Pienākumu nodalīšanas princips paredz, ka atbildība par risku vadību operacionālajā darbībā un par tā kontroli pēc iespējas tiek nodalīta;
- 4.4.7. Risku vadībā tiek piemērots būtiskuma princips, un visi Sabiedrības darbībai piemītošie riski tiek sadalīti divās kategorijās: būtiskie riski un nebūtiskie riski.
 - 4.4.7.1. Ar **būtisku risku** Sabiedrība saprot riskus, kuriem sākotnējais Riska līmenis (varbūtības un ietekmes reizinājums) pārsniedz 13 un kuru rezultātā izpildās viens vai vairāki no turpmāk minētajiem kritērijiem:
 - 4.4.7.1.1. Var tikt negatīvi ietekmēta Sabiedrības spēja veikt saimniecisko darbību un/vai spēja sasniegt noteiktos stratēģiskos mērķus;
 - 4.4.7.1.2. Var tikt radīti būtiski finansiālie zaudējumi un/vai ievērojams reputācijas kaitējums;
 - 4.4.7.1.3. Var tikt negatīvi ietekmēta personu veselība un/vai dzīvība.
 - 4.4.7.2. Ar **nebūtisku risku** Sabiedrība saprot riskus, kuriem sākotnējais Riska līmenis (varbūtības un ietekmes reizinājums) nepārsniedz 13, kuru rezultāti neatstāj būtisku negatīvu un ilgstošu ietekmi uz Sabiedrības darbību, un kuru iespējamās sekas ir novēršamas ātri un bez ievērojamiem resursiem.
- 4.5. Risku līmeņa samazināšanai Sabiedrība izmanto šādas pieejas, samērojot tās ar riska vērtējumu un nodrošinot saprātīgu pārliecību par sasniegto rezultātu riska mazināšanā:
 - 4.5.1. Izvairīšanās no riska – Sabiedrība, ja tas ir iespējams, neveic darbības, kas var izraisīt nepieņemami augstu un grūti kontrolējamu risku;
 - 4.5.2. Riska pārvešana vai sadalīšana – ja iespējams un ja Sabiedrība uzskata par izdevīgu – Sabiedrība apdrošina darbības jomas (caur tiešo apdrošināšanu vai riska dalīšanu starp apakšuzņēmējiem, piegādātājiem, partneriem, utt.), kas var izraisīt riska realizēšanos un radīt zaudējumus;
 - 4.5.3. Riska līmeņa samazināšana – Sabiedrība veido un uztur tādu iekšējās kontroles sistēmu, kas samazina riskus līdz pieņemamam līmenim.
- 4.6. Sabiedrības risku līmeņa mazināšanai izmatotās kontroles metodes var būt:
 - 4.6.1. Preventīvas, t.i., tiek veiktas, lai novērstu iespējamā riska iestāšanos, piemēram, pienākumu un atbildību sadale, lēmumu saskaņošana, autorizēšana, plānveida vai ārpuskārtas pārbaudes, automatizētas kontroles, noviržu analīze, fiziskā kontrole, u.c.;
 - 4.6.2. Korektīvas, t.i., tiek veiktas, lai mazinātu riska iestāšanās radītās sekas, ja riska iestāšanās nav bijis iespējams novērst, piemēram, kaitējuma novēršanas pasākumi, incidenta analīze, rezerves sistēmu pieejamība, u.c. Korektīvās kontroles papildināmas ar aktivitātēm, kas vērstas uz līdzīga riska iestāšanās novēršanu nākotnē.
- 4.7. Risku vadības sistēma un procesi tiek pastāvīgi pilnveidoti saskaņā ar labās prakses principiem un pieredzi.

5. Risku vadības sistēma

- 5.1. Sabiedrības darbībai piemītošu risku pārvaldīšanai tiek izveidota vienota sistēma, kas apvieno risku vadības procesa elementus ar citiem pasākumiem, kas nodrošina savlaicīgu risku identificēšanu, novērtēšanu un samazināšanu. Risku vadības sistēma ir:
- 5.1.1. Risku identificēšana, analizēšana un novērtēšana – periodiski, bet ne retāk kā vienu reizi gadā, tiek veikta Sabiedrības darbības jomu, procesu un sistēmu risku identificēšana un novērtēšana, esošo kontroļu efektivitātes novērtēšana un nepieciešamo risku ierobežošanas pasākumu analīze, izmantojot risku identificēšanas rīku;
 - 5.1.2. Risku samazināšanas pasākumu plāna izstrāde un iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošana – periodiski, bet ne retāk kā vienu reizi gadā, tiek izstrādāts pasākumu plāns, kurā tiek noteikti nepieciešamie kontroles pasākumi, atbildīgās personas un izpildes termiņi atlikušā risku līmeņa samazināšanai;
 - 5.1.3. Risku incidentu reģistrēšana un analizēšana – tiek izveidota risku datu bāze, kurā tiek reģistrēti visi operacionālie, finanšu un atbilstības riska incidenti jeb notikumi, kas var nodarīt kaitējumu Sabiedrībai, tiek veikta šo incidentu rašanās cēloņu un seku analīze;
 - 5.1.4. Risku novērtēšana attīstības projektos – jaunu pakalpojumu/produktu ieviešana vai esošo pakalpojumu/produktu izmaiņas tiek realizētas tikai pēc pilnvērtīga risku novērtējuma veikšanas;
 - 5.1.5. Riska rādītāju noteikšana (*KRI – Key Risk Indicators*) – statistisko, finanšu un citu rādītāju izmantošana, kuri atspoguļo riska līmeni dažādās Sabiedrības darbības jomās;
 - 5.1.6. Darbības nepārtrauktības plānošana – Sabiedrībā tiek veikta biznesa ietekmes analīze un izstrādāts darbības nepārtrauktības nodrošināšanas plāns (Sabiedrības risku vadītājs un struktūrvienību vadītāji);
 - 5.1.7. Darbinieku apmācības par risku pārvaldīšanas jautājumiem tiek organizētas pēc vajadzības, balstoties uz personāla izmaiņām struktūrvienībās un struktūrvienību vadītāju pieprasījumiem;
 - 5.1.8. Atskaišu un pārskatu sniegšana – Sabiedrībā tiek organizēta periodiska, bet ne retāk kā vienu reizi gadā, risku pārskatu un atskaišu sniegšana. Risku vadītājs atskaitās uzņēmuma valdē, uzņēmumu valde uzņēmuma padomē. Risku komiteja vismaz reizi gadā sniedz pārskatu par riskiem AS “Latvijas Gāze” valdei, kura par būtiskajiem riskiem informē AS “Latvijas Gāze” padomi.
- 5.2. Risku vadības sistēma aptver visas Sabiedrības darbībai piemītošās risku grupas, kas noteiktas Politikas 7. sadaļā. Par risku vadības sistēmas pasākumu ieviešanu un darbību kopumā atbild Risku vadības komiteja.

6. Risku vadības process

- 6.1. Sabiedrības risku vadības process ietver šādus elementus: risku identificēšana, risku analizēšana un novērtēšana, risku kontrole un lēmumu pieņemšana, risku pārraudzīšana un ziņošana.
- 6.2. Risku vadības procesa īstenošanu organizē un par tā norisi atbild Risku vadītājs, bet procesā ir iesaistītas visas Sabiedrības struktūrvienības.

- 6.3. Risku identificēšana paredz periodisku katrai Sabiedrības darbībai piemītošo risku apzināšanu un dokumentēšanu, izmantojot šādas metodes:
 - 6.3.1. Iekšējo un ārējo risku izcelsmes avotu identificēšana;
 - 6.3.2. Problēmu un scenāriju analīze;
 - 6.3.3. Nozares analīze un ekspertu viedokļu apzināšana.
- 6.4. Risku identificēšanas ietvaros Sabiedrība identificē arī iespējas, ko rada ārējie vai iekšējie ar potenciāliem riskiem saistītie apstākļi, un darbības, kas Sabiedrībai būtu jāveic, lai šīs iespējas sekmīgi izmantotu.
- 6.5. Risku analizēšana un novērtēšana paredz visu identificēto risku iestāšanās varbūtības un iespējamās ietekmes uz Sabiedrības darbību analizēšanu un novērtēšanu, izmantojot risku līmeņa noteikšanas kritērijus skalā no viens līdz pieci, kur 1 ir zema varbūtība / ietekme, bet 5 - ļoti augsta varbūtība / ietekme – skat. Pielikumu Nr. 1 – Risku identificēšanas rīks.
- 6.6. Risku kontrole un lēmumu pieņemšana paredz esošo kontroļu apzināšanu un lēmumu pieņemšanu par papildus kontroles pasākumu ieviešanu, kā arī atbildību un pienākumu noteikšanu, lai izveidotu tādu iekšējās kontroles sistēmu, kas samazina identificēto risku līmeni līdz pieņemamam (balstoties uz risku apetītes faktoru, ko nosaka AS “Latvijas Gāze” valde).
- 6.7. Risku pārraudzīšana un ziņošana paredz periodisku, bet ne retāk kā vienu reizi gadā, esošā risku līmeņa pārskatīšanu, ko veic Sabiedrības risku vadītājs, un risku vadības pārskatu sniegšanu valdei pēc procesa, kurš aprakstīts politikas 3. nodaļā.

7. Sabiedrības risku grupas

- 7.1. Sabiedrības darbībai piemītošie riski tiek iedalīti šādās riska grupās:
 - 7.1.1. Stratēģiskais un ārējās vides risks - iespējamība, ka dažādu apstākļu (t.sk. ārējo) un notikumu rezultātā Sabiedrība nespēs īstenot stratēģiskos mērķus un izpildīt noteiktos plānus un uzdevumus.
 - 7.1.2. Operacionālais (darbības) risks - iespējamība ciest zaudējumus prasībām neatbilstošu, nepilnīgu vai neefektīvu iekšējo procesu organizācijas dēļ, darbinieku kļūdu, nekompetences dēļ, informācijas tehnoloģiju un sistēmu darbības problēmu dēļ.
Operacionālais risks ietver procesu risku, personāla risku, informācijas tehnoloģiju un sistēmu risku.
 - 7.1.3. Finanšu risks – iespēja ciest zaudējamus kļūdainu finanšu aprēķinu vai prognožu dēļ, finanšu resursu trūkuma dēļ vai tirgus apstākļu dēļ.
Finanšu risks ietver kredītrisku (t.sk. koncentrācijas risku), tirgus risku (t.sk. cenu risku, procentu likmju risku, valūtas risku), un likviditātes risku.
 - 7.1.4. Atbilstības risks – varbūtība, ka radīsies zaudējumi, pasliktināsies reputācija un tiks negatīvi ietekmēta turpmākā darbība likumdošanas prasību, noteikumu, standartu vai līgumu neievērošanas dēļ, kā rezultātā var tikt piemērotas soda sankcijas vai ierosinātas tiesvedības.
Atbilstības risks sevī ietver arī noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku, kā arī krāpšanas un korupcijas risku.
 - 7.1.5. Reputācijas risks – iespējamība, ka klientiem, darījumu partneriem, akcionāriem, uzraudzības iestādēm un citām ieinteresētām personām izveidosies negatīvs viedoklis par Sabiedrību vai Sabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem, kas attiecīgi ietekmēs tās turpmāko darbību.

- 7.2. Sabiedrības darbībai piemītošās risku grupas periodiski var tikt pārskatītas, balstoties uz risku identificēšanas un novērtēšanas rezultātiem.

8. Stratēģiskā un ārējās vides riska pārvaldīšana

- 8.1. Stratēģiskā un ārējās vides riska pārvaldīšanas mērķis ir izveidot tādu sistēmu, kas ļauj savlaicīgi prognozēt un attiecīgi reaģēt gan uz izmaiņām ārējās vides apstākļos un tirgus notikumos, kuri apdraud Sabiedrības darbību, gan uz citiem apstākļiem un notikumiem, kas varētu apdraudēt Sabiedrības darbību un negatīvi ietekmēt stratēģisko mērķu sasniegšanu un biznesa attīstību.
- 8.2. Stratēģiskā un ārējās vides riska identificēšanas un novērtēšanas procesā tiek vērtēta varbūtība, ka var tikt apdraudēta Sabiedrības ilgtermiņa attīstība, sniegto pakalpojumu nodrošināšana un kvalitāte, samazināties ienākumi vai arī var rasties neparedzēti zaudējumi, jo:
- 8.2.1. Notiek neparedzētas izmaiņas tirgus apstākļos, likumdošanā, biznesa vidē;
- 8.2.2. Sabiedrība nespēj savlaicīgi reaģēt uz ārējās vides notikumiem;
- 8.2.3. Tiek pieņemti nepārdomāti, nepamatoti lēmumi par turpmākajiem attīstības virzieniem;
- 8.2.4. Pieņemtie lēmumi un plāni netiek īstenoti.
- 8.3. Sabiedrība veic pastiprinātu politiskās, sociālās un apkārtējās vides notikumu uzraudzību, lai savlaicīgi reaģētu uz ārējās vides izmaiņām, kā arī Sabiedrībā ir ieviesti un tiek uzturēti augsti drošības standarti, lai pasargātu no krīzes situācijām un ārējiem apdraudējumiem.
- 8.4. Sabiedrībā ir ieviests stratēģiskās plānošanas process, kura uzdevums ir nodrošināt atbilstošu līdzsvaru starp ilgtermiņa mērķiem un riskiem, kurus Sabiedrība vēlas uzņemt, lai līdz minimumam samazinātu iespējamo risku negatīvo ietekmi uz Sabiedrības darbību un finanšu stabilitāti. Stratēģijas un biznesa riska mazināšanai stratēģiskās plānošanas ietvaros tiek izmantotas šādas pieejas:
- 8.4.1. Stratēģija tiek veidota, balstoties uz biznesa vides un tirgus apstākļiem;
- 8.4.2. Tiek veikta Sabiedrības stipro un vājo pušu, iespēju un draudu analīze (SWOT), uz kuru balstoties, tiek noteikti stratēģiskie mērķi un darbības prioritātes, kas ļauj nodrošināt Sabiedrības iespēju efektīvu izmantošanu;
- 8.4.3. Tiek veikta attīstības scenāriju analīze, kas ietver atkarības no ārējo apstākļu ietekmes izvērtēšanu;
- 8.4.4. Tiek izstrādāti rīcības plāni neparedzētu notikumu un izmaiņu gadījumiem;
- 8.4.5. Tiek uzraudzītas Sabiedrības tirgus pozīcijas, kā arī tiek veikta stratēģisko mērķu, darbības plānu un finanšu rādītāju uzraudzība.

9. Operacionālā (darbības) riska pārvaldīšana

- 9.1. Operacionālā jeb darbības riska pārvaldības mērķis ir uzturēt iespējami zemu operacionālā riska līmeni, vienlaikus nodrošinot efektīvu un ekonomiski pamatotu iekšējās kontroles sistēmu riska līmeņa samazināšanai.
- 9.2. Operacionālā riska izcelsmes avoti, kuriem tiek piemēroti atbilstoši kontroles pasākumi:

- 9.2.1. Personāla risks - darbinieku kļūdas, nolaidība, nekompetence, nepietiekams darbinieku skaits, pieredzes trūkums, u.c.;
- 9.2.2. Procesu risks - iekšējo procesu neatbilstība normatīviem, neefektīva procesu norise, normatīvo dokumentu trūkums, organizatoriskas nepilnības, neatbilstoša pienākumu, atbildību vai pilnvaru sadale, vāja informācijas aprīte, kontroles trūkums, u.c.;
- 9.2.3. Informācijas tehnoloģiju un sistēmu risks - nepietiekama IT funkcionalitāte, informācijas sistēmu darbības nepilnības, datu pieejamības, integritātes un konfidencialitātes problēmas, darbības pārrāvumi, automatizētu kontroļu un atskaišu trūkums, u.c.
- 9.3. Operacionālā riska ierobežošanai Sabiedrībā ir veikts atbildību, pienākumu un pilnvaru sadalījums, ir ieviesti kontroles pasākumi un izstrādāti procesus reglamentējošie iekšējie normatīvie dokumenti, tiek veikta pieņemto lēmumu dokumentēšana, ir ieviests atskaitīšanās un darbības pārraudzības process.
- 9.4. Operacionālais risks var realizēties jebkurā Sabiedrības darbības jomā, procesā, sistēmā, pakalpojumā, tāpēc par tā identificēšanu un novēršanu ikdienas darbībā ir atbildīgi visi Sabiedrības darbinieki.
- 9.5. Ikviens Sabiedrības darbinieks ir nekavējoties ziņot Risku vadītājam par operacionālā riska notikumu vai incidentu, kā arī atklātajiem kontroles sistēmas trūkumiem, lai savlaicīgi tiktu veikti nepieciešamie pasākumi risku samazināšanai un kontroles uzlabošanai. Darbinieku sniegtie ziņojumi tiek reģistrēti risku datu bāzē, tie ir konfidenciali un tiek izmantoti tikai risku pārvaldīšanas vajadzībām.

10. Finanšu risku pārvaldīšana

- 10.1. Finanšu riska pārvaldīšanas mērķis ir izveidot tādu finanšu plānošanas un vadības sistēmu, kas ļauj savlaicīgi identificēt draudus, kas var negatīvi ietekmēt Sabiedrības peļņit spēju un spēju segt savas saistības.
- 10.2. Sabiedrība par būtiskiem finanšu riskiem atzīst kredītrisku (t.sk. koncentrācijas risku), tirgus risku (t.sk. cenu risku, procentu likmju un valūtas risku), un likviditātes risku.
- 10.3. Kredītriska pārvaldīšanas mērķis ir nodrošināt efektīvu un kvalitatīvu klientu un darījumu partneru riska ierobežošanu, lai pasargātu Sabiedrību no finansiāliem zaudējumiem, kas varētu rasties klientu vai partneru kredīspējas pasliktināšanās dēļ, kā rezultātā viņi nespēj vai nevēlas savlaicīgi izpildīt saistības un veikt norēķinus.
- 10.4. Kredītriska ierobežošanai Sabiedrība veic biznesa klientu kredīspējas un reputācijas novērtēšanu, regulāri veic debitoru uzraudzību, kā arī nosaka klientu un darījumu limitus.
- 10.5. Koncentrācijas riska ierobežošanai pastiprināti tiek uzraudzīti lielāko un nozīmīgāko Sabiedrības klientu finansiālais stāvoklis un reputācija.
- 10.6. Tirgus riska pārvaldīšanas mērķis ir izveidot sistēmu, kas ļautu savlaicīgi reaģēt uz ārējiem notikumiem, kā rezultātā mainās tirgus cenas, ārvalstu valūtas kurss, procentu likmes un akciju cenas, kā rezultātā var tikt negatīvi ietekmēti Sabiedrības ienākumi un vērtība.
- 10.7. Tirgus riska ierobežošanai Sabiedrība veic regulāru tirgus apstākļu un cenu, valūtas kursu, procentu likmju svārstību pārraudzību un risku ierobežojošus pasākumus, t.sk. slēdz finanšu instrumentu darījumus. Tirgus riska ierobežošanas principi ir aprakstīti Tirgus risku vadības politikā.

- 10.8. Likviditātes riska pārvaldīšanas mērķis ir izveidot tādu sistēmu, kas ļautu plānot un prognozēt nepieciešamo likviditātes līmeni, nodrošinot Sabiedrības darbībai atbilstošu optimālu līdzsvaru starp ienesīgumu un izmaksām un samazinot varbūtību, ka Sabiedrība savlaicīgi nevarēs izpildīt savas saistības.
- 10.9. Likviditātes riska ierobežošanai Sabiedrība veic aktīvu, pasīvu un ārpusbilances pozīciju termiņu struktūras vērtēšanu, veic izejošās un ienākošās naudas plūsmas kontroli, tiek noteikti un kontrolēti darījumu limiti.

11. Atbilstības riska pārvaldīšana

- 11.1. Atbilstības riska, tai skaitā noziedzīgi iegūtu līdzekļu un terorisma finansēšanas, kā arī krāpšanas riska pārvaldīšanas mērķis ir novērst iespējamību, ka Sabiedrības darbība neatbilst normatīvo aktu prasībām, piemēram, likumiem, noteikumiem, standartiem, kā rezultātā var tikt apdraudēta Sabiedrības tālāka darbība un reputācija, kā arī var tikt uzlikts tiesisks pienākums vai piemērotas soda sankcijas.
- 11.2. Atbilstības riska izcelsmes avoti, kuriem tiek piemēroti atbilstoši kontroles pasākumi:
- 11.2.1. Krāpšanas risks – iekšējā krāpšana, zādzība, apzināta normatīvo aktu pārkāpšana, datu un dokumentu viltošana, konfidencialas informācijas nopludināšana, korupcija, u.c.
- 11.2.2. Personāla risks - negodprātīga vai neētiska rīcība, atkarība no atslēgas cilvēkiem.
- 11.3. Atbilstības riska pārvaldīšanai tiek lietotas šādas pieejas:
- 11.3.1. Regulāra normatīvo aktu, izmaiņu un grozījumu uzraudzība, veicot attiecīgo prasību ieviešanu Sabiedrības darbībā un veicot atbilstošu iekšējo normatīvo aktu aktualizāciju;
- 11.3.2. Sadarbības līgumu saskaņošana un regulāra izpildes uzraudzība;
- 11.3.3. Pārskatu un atskaišu savlaicīga sagatavošana un sniegšana, uzraugošo iestāžu un citu ārēju institūciju pieprasījumu izpilde;
- 11.3.4. Sabiedrības iekšējo normatīvo aktu aktualizācija un faktiskās darbības atbilstības šiem aktiem izvērtējums, valdes lēmumu un rīkojumu izpildes uzraudzība, kā arī iekšējo un ārējo pārbaužu laikā konstatēto trūkumu novēršana;
- 11.3.5. Izveidota trauksmes celšanas sistēma – ziņošana par pārkāpumiem, kas izriet ārpus personīgo interešu aizskārumiem un skar Sabiedrību, tās darbiniekus kopumā vai vispārējās Sabiedrības intereses;
- 11.3.6. Tiek veikta interešu konflikta situāciju savlaicīga identificēšana un novēršana;
- 11.3.7. Tiek veikta nodokļu risku pārvaldība, kuras principi ir aprakstīti Nodokļu risku vadības rokasgrāmatā.

12. Reputācijas riska pārvaldīšana

- 12.1. Reputācijas riska pārvaldīšanas mērķis ir samazināt iespējamību, ka Sabiedrības klientiem, darījumu partneriem, akcionāriem, uzraudzības iestādēm un citām ieinteresētām personām varētu izveidoties negatīvs viedoklis par Sabiedrību, kas attiecīgi varētu negatīvi ietekmēt spēju uzturēt esošās vai izveidot jaunas darījumu attiecības ar klientiem, sadarbības partneriem un citām personām.

- 12.2.Reputācijas risks ir cieši saistīts (mijiedarbojas) ar citiem riskiem. Reputācijas riska līmenis var pieaugt operacionālā riska īstenošanās rezultātā, savukārt reputācijas riska pieauguma rezultātā var palielināties stratēģiskā riska līmenis, kas attiecīgi var negatīvi ietekmēt Sabiedrības pelnītspēju un tālāko attīstību.
- 12.3.Reputācijas riska pārvaldīšanai tiek lietotas šādas pieejas:
- 12.3.1. Informācijas monitorings masu informācijas līdzekļos - tiek veikts regulārs informācijas monitorings masu informācijas līdzekļos par notikumiem biznesa vidē un tirgus apstākļos, kas varētu ietekmēt Sabiedrības reputāciju, tai skaitā tiek uzraudzīta informācija par lielākajiem, nozīmīgākajiem klientiem un sadarbības partneriem;
 - 12.3.2. Klientu un sadarbības partneru sūdzību izskatīšana – ir ieviests klientu sūdzību reģistrs, kas ļauj savlaicīgi identificēt problēmu situācijas un novērst kaitējumu Sabiedrības reputācijai;
 - 12.3.3. Izstrādāti darba kārtības noteikumi un ētikas kodekss, kas nosaka profesionālās rīcības un ētikas principus, normas un standartus, lai nodrošinātu, ka Sabiedrības darbinieki godprātīgi veic savus pienākumus, savu darba pienākumu izpildē un lēmumu pieņemšanā ir objektīvi, ievēro likumus, noteikumus un standartus, respektē un ievēro informācijas par klientiem un darījumiem konfidencialitāti un komercnoslēpumu, kā arī to rīcība un uzvedība atbilst augstiem ētikas standartiem;
 - 12.3.4. Reputācijas riska un tā realizēšanās iespēju analīze - izstrādājot procedūras un darbības plānus krīzes situāciju pārvaldīšanai, tiek identificēti iespējamie notikumi, kas var radīt paaugstinātu reputācijas risku, tiek apzināti šādu notikumu cēloņi un iespējamās sekas, kā arī tiek noteiktas veicamās darbības, lai aizsargātu Sabiedrības reputāciju krīzes situācijā.

13. Politikas uzraudzība un aktualizēšana

- 13.1. Sabiedrības valde uzrauga Politikas ieviešanu un darbību Sabiedrībā.
- 13.2.Reizi gadā Sabiedrības risku vadītājs, sniedzot ziņojumu par būtiskajiem riskiem Risku vadības komitejai, sniedz priekšlikumus par nepieciešamajiem grozījumiem Politikā un ar to saistītajos iekšējos normatīvajos aktos.
- 13.3.Risku vadības komiteja izvērtē risku vadītāja priekšlikumus un nepieciešamības gadījumā virza Politikas grozījumus izskatīšanai valdē. Grozījumus Politikā apstiprina Padome.
- 13.4. Vismaz reizi trīs gados Sabiedrības iekšējais audits veic neatkarīgu pārbaudi par Politikas darbību, tās ieviešanu un iekšējo procesu atbilstību Politikas prasībām.
- 13.5.Vismaz reizi sešos gados Sabiedrība veic ārēju neatkarīgu izvērtējumu par Politikas atbilstību labajai praksei un ārējām prasībām.

14. Pielikums

- 14.1. Pielikums Nr. 1 – Risku identificēšanas rīks

PIELIKUMS NR. 1

Risku novērtēšanas skala un skaidrojumi						
Riska reitings	Riska iestāšanās VARBŪTĪBA			Kontroles efektivitāte	Kontroles efektivitāte	
	Varbūtība	Iespējamība	Skaidrojums		Skaidrojums	
5	Gandrīz noteikti	90-100%	Ticams, ka risks iestāsies vairākas reizes gadā.	5	Ļoti efektīva kontrole	Samazina 81–100% no riska
4	Ļoti iespējams	66-90%	Iespējams, ka risks iestāsies nākamo 12 mēnešu laikā.	4	Efektīva kontrole	Samazina 61–80% no riska
3	Iespējams	33-66%	Iespējams, ka risks iestāsies nākamo 12-24 mēnešu laikā.	3	Pietiekama kontrole	Samazina 50–60% no riska
2	Reti	10-33%	Iespējams, ka risks iestāsies nākamo 2-3 gadu laikā.	2	Daļēja kontrole	Samazina 21-49% no riska
1	Ļoti reti	0-10%	Maz ticams , ka risks iestāsies nākamo 3 gadu laikā.	1	Nepietiekama kontrole	Samazina 0–20% no riska
Riska IETEKME						
Riska reitings	Ietekme	Ietekme uz mērķiem / plāniem / procesiem	Ietekme uz finansēm / aktīviem / vērtībām	Ietekme uz reputāciju / klientiem / darbiniekiem	Riska avots	Skaidrojums
5	Kritiska	Būtiskas problēmas, kas apdraud mērķu un plānu izpildi, var atstāt ilgstošu negatīvu ietekmi uz darbību	Iespējamie finansiālie zaudējumi var pārsniegt 3 milj. EUR. Iespējami būtiski materiālo aktīvu/vērtību bojājumi.	Plaši izskanējušas ilgstošas negatīvas ziņas masu medijos , negatīva ietekme uz lielu daļu klientu/sadarbības partneru/darbinieku .	Darbinieki	Iekšēja krāpšana vai Jaunprātība Zināšanu un kompetenču trūkums Nepietiekams darbinieku skaits Atkarība no atslēgas darbiniekiem Darbinieku pieļautas kļūdas Veselība un darba drošība
4	Augsta	Nopietnas problēmas, bet ar īslaicīgu ietekmi uz mērķu un plānu izpildi, procesu norisi	Iespējamie finansiālie zaudējumi ir no 100 tūkst. – 3 milj. EUR . Iespējami ievērojami materiālo aktīvu/vērtību bojājumi.	Negatīvas ziņas masu medijos. Problēmas negatīvi ietekmē daļu klientu/sadarbības partneru/darbinieku.	Procesi	Procesu kļūdas Nepietiekamas vai neatbilstošas kontroles Procedūru, noteikumu un instrukciju trūkums Neatbilstoša pienākumu un atbildību sadale Novēloti vai kļūdaini vadības lēmumi
3	Vidēja	Nelielas problēmas, kuras var negatīvi ietekmēt plānu izpildi un procesu norisi	Iespējami finansiāli zaudējumi, kas nepārsniedz 100 tūkst. EUR. Iespējami nelieli materiālo aktīvu/vērtību bojājumi.	Iespējama īslaicīga publicitāte masu medijos . Problēmas var negatīvi ietekmēt atsevišķus klientus/partnerus/darbiniekus.	Sistēmas	Informācijas sistēmu trūkumi vai darbības pārrāvumi Nepietiekami vai kļūdaini dati Datu aizsādības un konfidencialitātes problēmas Sistēmu izstrādes kļūdas Nepietiekams vai neatbilstošs IT atbalsts
2	Zema	Atsevišķas ātri novēršamas problēmas, kuras netraucē mērķu sasniegšanu un neietekmē procesu norisi	Iespējami finansiāli zaudējumi, kas nepārsniedz 10 tūkst. EUR. Iespējami nelieli materiālo aktīvu/vērtību bojājumi.	Nav ietekmes uz reputāciju un klientiem . Iespējama ietekme uz atsevišķiem darbiniekiem.	Ārējie apstākļi	Ārēja krāpšana, zādzība, Jaunprātība Klientu, sadarbības partneru problēmas Likumdošanas, standartu, tirgus apstākļu, u.c. izmaiņas Krīzes situācijas, dabas katastrofas, pandēmija
1	Ļoti zema	Atsevišķas ātri novēršamas problēmas, kuras netraucē mērķu sasniegšanu un neietekmē procesu norisi	Nav paredzami finansiāli zaudējumi vai aktīvu bojājumi.	Nav ietekmes uz reputāciju, klientiem un darbiniekiem.		
Riska līmenis	Atlikušais risks		Sākotnējais risks	Reaģēšana uz risku		
Kritisks	Atlikušais risks / Kontroles		Varbūtība * Ietekme			
	15.0 - 25.0		20.0 - 25.0	Risks nav pieņemams		
Augsts	6.1 - 14.9		13.0 - 19.0	Lielākoties nav pieņemams		
Vidējs	3.0 - 6.0		7.0 - 12.0	Lielākoties ir pieņemams		
Zems	1.1 - 2.9		4.0 - 6.0	Risks ir pieņemams		
Ļoti zems	0.2 - 1.0		1.0 - 3.0	Risks ir pieņemams		